herpy

VARANER

Varanus rudicollis

Varanus rudicollis är en mörk varan med lång hals från skogar och sumpmarker i Sydostasien, uppkallad efter de kraftigt kölade fjällen i nacken. Den klättrar lika gärna som den går på marken och kräver ett stort, varmt och mycket fuktigt terrarium. Det finns bara få och korta skötseluppgifter om arten, så den passar bara en erfaren hållare som är beredd att hitta sin egen väg.

Familj: Varanidae Engelska: Roughneck Monitor Publicerad 16 november 2026

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**90-130 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**15-20 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande och marklevande**
Biotop	**Regnskog och våtmark**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**210 × 90 × 180 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**28-32 °C**
Värmeplats	**35-60 °C**
Temperatur, natt	**21-29 °C**
Luftfuktighet	**80-95 %**
Vatten	**Vattendel**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 2
Föda	**Insekter, ryggradsdjur och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**4-23 ägg**
Inkubation	**163-234 dagar** vid 24-30 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Kunskapsbrist (DD)**

Om arten

Varanus rudicollis är en medelstor varan med mörkgrå kropp, gulaktiga tvärband över ryggen och gulaktig marmorering på hals och lemmar. Ungdjur är tydligare tecknade än vuxna. Halsen är förhållandevis lång, nosen lång, spetsig och välvd, och över ögat löper en kraftig kam. De stora, kölade fjällen i nacken ger halsen en sträv yta. Näsborren sitter mitt emellan nosspetsen och ögat och inte ute vid nosspetsen som hos *V. salvator*, som lever i samma områden.

Storleken är inte väl belagd. Nos-kloaklängden anges till upp till 51 cm och totallängden till omkring 90-130 cm, och svansen kan bli upp till 1,6 gånger så lång som nos-kloaklängden. Ett vuxet djur i naturen har uppskattats till 120-150 cm. Siffrorna i faktarutan är därför en uppskattning. Vikten är inte dokumenterad.

Arten beskrevs 1845, men typlokalen (Filippinerna) var ett misstag. *V. rudicollis* ses sällan i naturen och är dåligt undersökt, och på IUCN:s rödlista står den som otillräckligt känd (DD). Den hör tillsammans med bland andra *V. dumerilii* till undergruppen *Empagusia*, och de två nämns ofta tillsammans.

Om just den här arten finns bara få och korta skötseluppgifter. Siffrorna bygger på dem och på naturhistoria från vilda djur, och där något är lånat från släktingar bland skogsvaranerna står det i texten. Använd vägledningen som en utgångspunkt, inte som ett facit.

För dig som överväger arten: *V. rudicollis* blir omkring en meter lång, lever sannolikt minst 15 år och behöver ett rum eller ett stort hembyggt terrarium som är fuktigt och varmt hela året. Foder är en fast utgift flera gånger i veckan, och utrymmet och elräkningen är en ständig kostnad. Djuret är inget husdjur som man tar upp, utan ett djur som man tittar på.

Utbredning och livsmiljö

Varanus rudicollis finns i södra Myanmar, södra Thailand, Malaysia (både på halvön, bland annat i Johor och på ön Penang, och på Borneo) och Indonesien (Sumatra, Bangka, Riauöarna och Borneo). Uppgiften att Filippinerna är hemland bygger på ett misstag och räknas inte med. Det finns inga fynd från Singapore.

Arten ses sällan, och fynden är spridda. De flesta ligger i Malaysia och Indonesien, färre i Thailand och mycket få i Myanmar.

> **Naturlig utbredning:** Myanmar (Burma), Thailand, Malaysia och Indonesien.

LIVSMILJÖ

Varanus rudicollis lever i låglandssumpmarker, i raviner med vattendrag i kuperad terräng, i lägre bergsskog upp till omkring 1.200 meters höjd och i mangrove. Den ses på skogsbotten, vid vattendrag, på fallna stammar och högt uppe på trädstammar, och den söker skydd i ihåliga träd. Arten är dagaktiv. Djur har setts sola sig på en död stam, vila lodrätt på en stam omkring 6 m upp och leta efter byte på marken.

Arten simmar bra. I sumpskog på Borneo har ungdjur setts simma längs flodstränderna mitt på dagen, ofta ensamma, men ibland två-tre djur inom några meter från varandra, och de sökte skydd i den täta strandvegetationen.

Födan är dåligt känd, men krabbor verkar ingå där det finns många. Klimatet är varmt och fuktigt hela året, och skogen och vattendragen ger både skugga och solfläckar. Det är den kombinationen av klätterplatser, vatten, gömslen i håligheter och varma fläckar som terrariet ska efterlikna.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur behöver ett stort, högt terrarium på minst 210 cm i längd, 90 cm i bredd och 180 cm i höjd. Större är bättre, och allra bäst är ett helt rum eller en hembyggd voljär. *Varanus rudicollis* lever halvt i träden: den är högt uppe tidigt på dagen, söker föda på marken större delen av dagen och går upp igen när det blir mörkt. Därför ska det finnas grenar på flera höjder, gärna väggar som den kan klättra på, och gömslen både högt upp och nära marken, till exempel korkrör, stora fågelholkar och ihåliga stammar. Gömslena högt upp används flitigt.

Bottnen ska vara djup och hålla fukten. En blandning av jord eller kokosfiber och sand i förhållandet 70/30 med ett lager löv överst fungerar bra, gärna som bioaktivt bottensubstrat där smådjur bryter ner exkrementer och foderrester. Ge minst 15-20 cm, så att djuret kan gräva. Det ska finnas ett stort vattenkar att bada i, och det ska bytas dagligen, eftersom djuret ofta gör sina behov i vattnet.

Luckor och lås ska tåla ett starkt djur som pressar och klättrar. Alla värmekällor ska vara skyddade med nät eller korgar, så att djuret inte kan bränna sig. Ungdjur kan börja i ett mindre terrarium där de lätt hittar födan och känner sig trygga, men de växer snabbt och ska tidigt flytta till vuxenstorlek, så det är praktiskt att planera för det stora terrariet från början.

TEMPERATUR

De få uppgifterna för arten är långt ifrån eniga, och det finns inga mätningar från naturen. Bakgrundstemperaturen på dagen ska vara 28-32 °C, och utanför solplatsen omkring 30 °C. För solplatsen varierar uppgifterna från 35-36 °C till omkring 60 °C. Börja i den låga änden och höj bara gradvis, medan du följer hur djuret använder platsen. Solplatsens temperatur är yttemperatur och mäts med en IR-termometer. Ge en stor gradient från den varma solplatsen till svalare, fuktiga hörn, så att djuret själv kan välja.

På natten varierar uppgifterna från 21-24 °C till omkring 29 °C. Låt temperaturen sjunka några grader, men inte under omkring 21 °C. Värmen styrs med termostat, och värmelampor och värmerör ska sitta bakom nät eller i korgar. Håll ögonen på djuret: ligger det hela tiden under värmekällan har det för kallt, och om det gapar och söker sig ner i fuktiga gömslen har det för varmt. De flesta problem med arten beror på fel värme eller fukt.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Fukten är avgörande för artens hälsa. Luftfuktigheten ska ligga på minst 80 %. Håll den uppe med djupt, fuktigt bottensubstrat, ett stort vattenkar, tät växtlighet och daglig besprutning eller en dimapparat, men se samtidigt till att det finns ventilation, så att luften inte står stilla och substratet inte blir surt.

Ömsningen visar om fuktigheten är rätt. Djuret ömsar i bitar, och med rätt fuktighet ger det sällan problem. Om rester sitter kvar på tår och svans är luften för torr.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Varanus rudicollis lever vid vattendrag, i sumpmarker och i mangrove och simmar bra, så den ska ha ett stort vattenkar där den kan ligga helt nere. Vattnet byts dagligen, eftersom djuret ofta gör sina behov i det. Karet ska vara lätt att göra rent, och vattnet ska hålla ungefär terrariets temperatur så att det inte kyler ner djuret. En ramp eller en lutande sten gör det lätt att ta sig upp och ner.

LJUS OCH UVB

Arten ska ha UVB och en solplats. UV-ljus 10 timmar om dagen tillsammans med värmelampor fungerar bra. Ferguson-zon 2 är en rimlig utgångspunkt för en skogsvaran som solar sig (lånat från släktingar, inte mätt för *V. rudicollis*), och det ska finnas skugga och grenar, så att djuret själv kan välja hur mycket ljus det vill ha.

Håll dagslängden på 10-12 timmar året runt, styrd av en timer. Byt UVB-rör enligt tillverkarens anvisning, även om de fortfarande lyser, eftersom UV-strålningen avtar med tiden.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Vad *Varanus rudicollis* äter i naturen är dåligt känt. Den föda som har registrerats är insekter och andra ryggradslösa djur samt groddjur, och krabbor verkar ingå där det finns många. I fångenskap tar den daggmaskar, insekter, ägg, ödlor, fåglar, möss och fisk. Krabbor tar den bara när de är så små att den kan svälja dem hela.

Grundfodret bör vara insekter (syrsor, gräshoppor, kackerlackor) och daggmaskar. Allteftersom djuret växer kompletterar man med hela bytesdjur som vaktelkycklingar, möss och råttungar, och med ägg och små fiskar som omväxling. Undvik råttor med päls, eftersom pälsen är grov och svår att smälta. Gnagare får inte bli huvudfödan, eftersom det leder till fetma och fettlever. Anpassa mängden så att djuret håller sig smalt.

Ungdjur matas sex dagar i veckan, varav fyra gånger med insekter. Vuxna djur matas 3-4 dagar i veckan, varav 2-3 gånger med insekter. Insekterna ska vara väl utfodrade eller pudrade med kalk och vitaminer. Hur mycket D3 arten ska ha är inte dokumenterat, så följ vanlig varanpraxis. Det ska alltid finnas färskt dricksvatten.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Säkerhet: *Varanus rudicollis* har nålvassa klor, starka käkar och en svans som kan piska. Hur kraftiga bett och svansslag är hos just den här arten är inte beskrivet, men ett vuxet djur på omkring en meter kan ge djupa sår. Djuren går att hantera när de har vant sig vid omgivningen, och de flesta biter sällan men fräser högljutt. Det är ingen garanti, och klorna gör hanteringen obehaglig. Ta aldrig tag i svansen.

Tämj långsamt. Öppna terrariet lugnt och låt djuret vänja sig vid din hand. Håll hanteringen kort och stöd hela kroppen när du lyfter. Använd en lång pincett vid utfodring, så att djuret inte förknippar handen med mat. Nyinförda djur ska ha ro och stabila förhållanden i flera veckor.

Tvätta händerna noga med tvål när du har rört vid djuret, terrariet eller födan. Reptiler bär ofta på salmonella, så barn och personer med nedsatt immunförsvar bör inte röra djuret eller dess saker.

Håll arten enskilt. Om djuren tolererar varandra utanför parningen är inte dokumenterat, och ska ett par sättas ihop krävs stort utrymme, många gömslen och möjlighet att snabbt skilja dem åt.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könsskillnader, könsbestämning samt ålder och storlek vid könsmognad är inte dokumenterade för *Varanus rudicollis*. Hos besläktade varaner könsbestäms djuren genom sondering av hemipenislommorna eller med ultraljud och röntgen hos veterinären, och de blir könsmogna först efter flera år. Det är inte prövat på arten och ska tas med förbehåll.

PARNING

Varanus rudicollis har fötts upp i fångenskap några gånger, framför allt i djurparker, men uppgifter om avelssäsong, viloperiod och hopsättning är sparsamma. Sätt bara ihop djuren i ett stort terrarium med många gömslen, håll uppsikt över dem och var beredd att snabbt skilja dem åt.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Varanus rudicollis lägger ägg, men kullstorlek och antal kullar per år är inte dokumenterade. Siffrorna i faktarutan (4-23 ägg) är lånade från den nära besläktade *V. dumerilii* och är inte uppmätta för arten. Honan ska ha en djup, fuktig plats att lägga ägg på, till exempel en låda med fuktig jord eller en håla. Det är ett antagande utifrån besläktade skogsvaraner, inte en iakttagelse hos arten.

INKUBATION

Inkubationstid och -temperatur är inte dokumenterade för *Varanus rudicollis*. Siffrorna i faktarutan (163-234 dagar vid 24-30 °C) är lånade från den nära besläktade *V. dumerilii* och inte prövade på arten. Som hos andra varaner tas äggen försiktigt upp utan att vändas och läggs i en låda med fuktig vermikulit eller perlit vid en stabil temperatur. Räkna med en lång inkubation och viss förlust.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Det finns inga detaljerade uppgifter om uppfödning av ungarna. Hos besläktade varaner får ungarna små insekter som första foder och matas nästan dagligen i ett varmt, fuktigt terrarium med gömslen. Ungar är förhållandevis känsliga, medan vuxna djur är robusta när värme och fukt är i ordning. Planera för att ungarna växer till varaner på omkring en meter, och att det finns utrymme och ekonomi för dem.

Hälsa och vanliga misstag

Varanus rudicollis är en av de varaner som det handlas mest med, och de allra flesta varaner i handeln är vildfångade eller farmade, medan bara en liten del är uppfödda. Hur stor del av just den här arten som är uppfödd är inte dokumenterat, så räkna med ett vildfångat djur om inget annat visas. Nyimporterade djur är som regel uttorkade och har många parasiter, så de ska få vätska, och en veterinär med erfarenhet av reptiler ska undersöka ett träckprov.

De typiska problemen beror på fel värme och fukt:

- För låg luftfuktighet, som ger ömsningsproblem med rester på tår och svans.
- För låga temperaturer eller för lite UVB, som ger dålig aptit och kalkbrist med mjuka käkar och darrningar.
- Fetma, om djuret får för många stora bytesdjur och för lite utrymme att röra sig på.
- Parasiter och infektioner, framför allt hos vildfångade eller stressade djur.
- Brännskador från oskyddade värmekällor.

Sök veterinär om djuret går ner i vikt, inte äter på flera veckor, har svullnader eller andningsproblem eller verkar slött.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.